

Virring gamle Skole år 2009

Historien om Virring Skole

AF JØRGEN GRAABÆK – *Fra Sønderhald Egnsarkivs Årsskrift 2008 og 2009*

Dette bliver historien om den skole, hvor vi Virring-børn havde vor skolegang i 1930erne, 40ene og 50erne. Det bliver først og fremmest historien om den række personer, der har virket som lærere i skolen, men også om skolens relationer til lokalsamfundet og om skolebygningen byggende på, hvad der har kunnet findes i arkiver og på personlige erindringer.

Før der tages fat på beretningen om dette, bringes der en oversigt over, hvorledes skoleundervisningen har været søgt tilrettelagt i vore landsbysamfund i henhold til centralt fastlagte bestemmelser.

I århundrederne før og efter reformationen i 1536 blev al undervisning varetaget af kirken og havde som formål at oplære ungdommen i den kristne lære. Den centrale person var ''degnen". Han var ansat af kirken til at ringe med kirkeklokken morgen og aften, til at holde kirke og kirkegård ryddelig, synge for ved kirkelige handlinger, bede indgangs- og udgangsbøn ved gudstjenesterne samt altså at forestå undervisningen, der f.eks. kunne foregå i kirkens våbenhus efter søndagens gudstjeneste eller på søgnedage.

I landsbyerne i nærheden af købstæderne blev degnetjenesten ofte forrettet af såkaldte 'løbedegne", der før reformationen kom fra købstadens kirker eller klostre og efter reformationen kom fra købstædernes latinskoler. I landsbyer fjernere fra købstaden kunne degnen have "sæde" (bosted i landsbyen) og benævntes ''sædedegn". I de tilfælde, hvor der var en bolig (et "boel") til degnen, kunne undervisningen foregå her.

Undervisningens emner var bibelen og katekismuslære, og metoden var simpel udenadslære. Degnen sagde ordene for, og børnene gentog dem, indtil man kunne lektien. Hvis børnene ved den metode lærte at læse, var det en ''sidegevinst".

Lønnen faldt som ''offer" fra menigheden ved kirkehøjtiderne, ved gudstjenesterne, ved barnedåb, bryllup og kvinders genoptagne kirkegang efter barsel. Offeret kunne bestå af brød, kage, flæsk, fjerkræ eller æg (''småredsel" kaldtes det), men kunne også være klingende mønt. Hertil kom ofte et antal ''degnetraver" (høstet korn ved høsttide), og endelig blev det efterhånden almindeligt, at der til skolehuset hørte en degnelod, så degnen kunne leve som bonde blandt bønder. Denne aflønningsform anvendtes i stor udstrækning til langt op i 1800-tallet.

Nogle årstal angiver vigtige tidspunkter, på hvilke man i århundredernes løb fra centralt hold angiver retningslinier for undervisningen. Det er dog værd at bemærke, at én ting er at udstede forordninger og bestemmelser, - en helt anden ting er at få dem gennemført. Til alle tider har der været en vis naturlig ''træghed" og betænkelighed over for nye bestemmelser givet ovenfra i ''systemet". I andre situationer har tiden måske ikke været moden til at gennemføre nyt. Og endelig er der massevis af eksempler på, at krisetider, krigssituationer, sygdomsepidemier eller almindelig mangel på menneskelige og økonomiske ressourcer har været årsag til, at nydannelserne først reelt er gennemført mange år efter, at de blev vedtaget, eller at de i værste fald slet ikke blev gennemført.

I **1537** udsteder kongen som en udløber af reformationen den såkaldte kirkeordinans på latin (foreligger i 1539 på dansk), der som undervisningens formål fremhæver oplæring af skoleungdommen i den kristne lære.

I **1683** bestemmes det i følgelovgivningen efter Kristian den Femtes danske lov, at der skal være bolig til degnene i sognene.

Året **1721** er det år, hvor kong Frederik den Fjerde påbyder, at der i alle rytterdistrikter (områder, der skulle stille soldater til krigstjeneste) i alt oprettes 240 ''rytterskoler", og samtidig opfordres godsejerne til på deres godser at bygge og indrette skoler til almuens børn.

I **1739** vedtages en ny "kirkeordinans", der foreskriver, at der nu skal være ''degneskoler" med skolestue og degnebolig i alle sogne, og at der skal undervises i kristendomskundskab, læsning, skrivning (retskrivning) og regning.

Så i **1814** kommer der en afgørende nydannelse, nemlig skoleanordningen af 1814. Den indeholder meget nyt: Der gennemføres en egentlig læreruddannelse, og for at få ansættelse i skolen skal man være uddannet lærer (''seminarist"). Der indføres 7 års undervisningspligt. Der påbydes undervisning i fagene religion, skrivning (retskrivning), læsning og regning, og i hvert sogn oprettes en skolekommission med præsten som formand og lokal tilsynsførende, medens provst og biskop har det overordnede tilsyn.

I **1903** indføres eksamensmellemskolen mest som et byfænomen; men der oprettes dog også mellemskoler i mange stationsbyer og andre lokalsamfund af mere bymæssig karakter.

I **1937** indføres den ''eksamensfrie" mellemskole, og der lægges op til ens undervisningsforhold i byskoler og landsbyskoler, - en udvikling der hindres/forsinkes af anden verdenskrig.

Skoleloven af **1957** gennemfører en endelig ligestilling af byskoler og landsbyskoler, idet en deling af eleverne i begge skoleformer fremover først skal ske efter 7. årgang, og idet fagrækken er den samme i by og på land.

Der følger ny skolelove i både **1975** og **1993** og adskillige mindre ændringer i den mellemliggende tid; men da er Virring Skoles rolle udspillet.

Naturligvis danner de nævnte bestemmelser også grundlag for skolevirksomheden i Virring sogn; men indtil nu har fortiden ikke røbet meget om den lokale skolevirksomhed i årene frem til omkring år 1700. En mulighed kan være, at undervisningen i nogen grad er givet af ''løbedegne" der er kommet fra Randers henholdsvis fra klostrene og kirkerne før reformationen og fra latinskolen efter reformationen. En anden mulighed er naturligvis, at der i Virring har befundet sig en ''sædedegn" med fast tilknytning til sognet; men der er ingen efterretninger herom.

Første Virring-lærer, vi kender navn på, er **Jens Nielsen**. Hans navn dukker op i en gammel flot håndskrevet oversigt over ''Århus Stifts Degne 1651-1808", hvor han i **1679** omtales som 'Jens Nielsen af Drastrup", der bevilges at være ''substitut" (afløser, stedfortræder eller vikar) til Essenbæk og Virring sogne. Men vi ved ikke, hvem han har været substitut for, eller hvor længe han har været det, og da han nævnes som tilknyttet både Essenbæk og Virring sogne, er det helt usikkert, hvor meget han reelt har været tilknyttet Virring sogn. Et kirkebogsnotat fra 1730 fortæller om begravelse af en gammel degneenke Else Jensdatter af Drastrup (91 år), - måske er der tale om Jens Nielsens enke?

Først i 1725 dukker der igen et degnenavn op fra Virring. I Virring Kirkebog nævnes i dette år et giftermål, hvor brudgommen betitles skolemester Søren Jensen. Dette kan antyde, at han alene har skullet påtage sig undervisning, og at han ikke har virket som degn. Men det vides ikke, og ud over at han i en årrække skal have været bosat i Virring Sogn, ved vi intet, hverken om ham, hans familie eller hans virke.

Men fra 1739 er der mere reel viden om de skiftende degne og deres virke, og de vil alle blive omtalt i det følgende i ''kronologisk orden".

1739-1751: Peder Johansen

Grev Christen Scheel til Gammel Estrup følger kongens opfordring om at oprette skoler for almuens børn. Formodentlig engang i 1720erne er der oprettet skole i Virring, - foreløbig den første og eneste i sognet, ligesom greven opretter skoler i andre sogne med fæstegårde under hans vidtstrakte gods. Vi kender ikke, hvem der først antages til at varetage undervisningen - måske har det været førnævnte Søren Jensen; men i 1739 angives Peder Johansen som degn og underviser.

Daværende præst i Virring, Niels Bertelsen Brunov, giver senere i en indberetning til øvrigheden følgende omtale af ham:

''Peder Johansen er snedker og har været degn her længe. Han er ikke bekvem til at informere ungdommen, fordi han er gammel og kan ikke se vel, og fordi han er ikke øvet deri, men stedse har brugt sit håndværk, uden hvilket han hidtil ikke har kunnet leve af degnekaldet. Ellers kan han forsvarlig forrette sangen i kirken og lever vel uforargeligt og kan vel tillades at holde en substitut".

- Tilsyneladende har Peder Johansen ingen boglig uddannelse; men det var ikke noget særsyn for den tids degne. Præsten er da heller ikke, som det ses af hans indberetning, imponeret af undervisningen! Peder Johansen dør i 1752.

Tilsyneladende har egnens kirketiendeejere taget ''Kirkeordinansen af 1739" ret alvorlig. I hvert fald afholdes der 21. april 1741 en ''samling" (et møde) i Auning Kirke, hvor godsejerne af Rosenholm, Estrup, Ryomgård, Vedø og Skaføgård mødes med herredets præster, og her fastlægger man bestemmelser for, hvorledes kirkeordinansens ordlyd skal praktiseres i de enkelte sogne.

For Virring Sogn bestemmes det, at der nu skal bygges en skole ved degnens bolig, og at ejeren af GI. Estrup, greve Jørgen Scheel, skal lade den bygge med refusion fra andre lodsejere (selvejere).

Forfatterne til bogen ''Drømmer jeg - eller er jeg vågen", udgivet af Dansk Landbrugsmuseum i anledning af 200-året for stavnsbåndets ophævelse i 1788, anfører i bogen, at Virring Skole skal have ligget ovenfor Virringgård. Der er ikke vished for det; men der kan her udmærket være tale om den skole, man tog beslutning om at bygge i 1741, og den kan have været bygget nogenlunde på det sted, hvor den gamle skole fra 1720erne har ligget, og hvor den seneste skolebygning fra 1859 endnu ligger i 2009. Men ingen ved, hvorledes den (de) gamle skoler har set ud.

På hin aprildag i 1741 tog man i Auning Kirke også beslutning om degnelønnen. Den skulle bestå af 6 rigsdalere, 3 tønder rug, fri græs til én ko og 10 får, 6 traver rug og 6 traver byg samt 25 bønderlæs gode tørv pr. år.

1751-1782: Anders Bertelsen Brunov

På trods af sognepræstens bemærkning om, at Peder Johansen ikke forekom ret bekvem til at informere ungdommen, bestred han dog degnejobbet næsten frem til sin død. Men i 1751 udpeges efterfølgeren, Anders Bertelsen Brunov, der er broder til førnævnte sognepræst. Udpegningen sker først 4 år efter sognepræstens afgang fra embedet, så han må fritages for mistanke om at have taget familiemæssige hensyn, da Peder Johansens efterfølger udpeges. Brødrene Brunov er nordmænd, et forhold der slet ikke var ualmindeligt for embedsmænd i Danmark i de århundreder, hvor Danmark og Norge udgjorde ét rige. Anders Brunov levede 1720-1782; men det vides ikke, hvor han havde bopæl, før han blev degn i Virring. Han blev i 1751 gift med Bodil Jensdatter af Gjesing, og som 54-årig blev han gift 2. gang med Mette Jensdatter Hvadsten. Han bestrider degneembedet til sin død i 1782.

1783-1785: Peder Rhod

Peder Rhod er 30 år, da han antages som degn; men vi kender intet til hans oprindelse og baggrund. Desværre fik han kun to års virke og dør 1785 kun 32 år gammel. Han blev begravet på Virring kirkegård, og hans - formodentlig unge enke - bliver gift med efterfølgeren.

1785-1809: Søren Lauritsen Knap
1 de følgende 65 år hed degnen i Virring ''Knap", idet 3 familiemedlemmer i den årrække fulgte hinanden som degne/lærere, og de er ikke alle altid ligefrem omtalt rosværdigt!

Søren Lauritsen Knap tiltræder embedet 1785, og samme år bliver han som nævnt gift med forgængerens enke, madame Charlotte Louise Pedersdatter af Virring. Det var ikke ualmindeligt, at præster blev gift med forgængerens enke. Der er eksempler på, at ikke mindre end tre præster har været gift med samme kone, der så at sige "er fulgt med embedet"; men her er altså et eksempel på, at det også sker for degnen.

I ægteskabet fødtes flere sønner, hvoraf én blev amtsfuldmægtig i Randers og senere i Viborg og Århus, men alligevel endte sit liv som "lem" på Randers Hospital. Om en anden nævnes det, at han blev købmand i Vestindien og om en tredje, at han druknede i Robdrup bæk; men to af dem, Peder og Kristen, efterfulgte faderen som degne i Virring. Søren Knap dør i 1809 og begraves i Virring.

1809-1829: Peder Sørensen Knap
Samme år som Peder Knap beskikkes som degn, får Virring også en ny præst, Jørgen Bloch Hegelund.

Hegelund nedskriver allerede i 1810 nogle tanker og ideer om skoleforholdene i Virring og Essenbæk sogne. Han beskriver, at der nu i Virring Sogn er to skoler, nemlig i Virring og i Kastrup, og han beskriver, at efter hans mening må Virring Skole samle børnene fra Virring og Ammelhede, ligesom Kastrup Skole må samle børnene fra Kastrup og "Uggelhusene", medens han finder, at Floes må have sin egen skole, for at børnene ikke som hidtil skal have den lange skolevej til Virring Skole. Han skriver også om lærernes forhold, at lærerne må ''aflægges", så de er fri for næringssorger. Han giver endvidere udtryk for, at børnene må søge skolen både sommer og vinter. Det er således ganske ideelle ideer, præsten fremfører. Alligevel skulle det vise sig, at samarbejdet med Peder Knap kom til at volde præsten adskillige kvaler.

Både præst og degn fungerer i det skelsættende år 1814, og der refereres da også fra et møde i Virring Degnebolig 25. juli 1816 (mødet havde været ''tillyst" fra prædikestolen i Virring Kirke), at ''sognemændene havde fået oplæst den allerhøjeste anordning af 29. juli 1814 om almueskolevæsenet". I et andet referat fra 1816 redegøres der vedr. Virring Skole for, at fæstebønder vil lægge nyt gulv og indsætte et fag vinduer i skolen, og indtil dette er sket, vil skoleholderen - mod godtgørelse - undervise børnene i degneboligen.

Fra 1818 har vi en inventarfortegnelse for Virring Skole, der fortæller, hvor sparsomt skoler har været udstyret dengang. Skolen har haft 2 lange ''fyrborde" på korsfødder, 4 stk. ditto ''fyrbænke", 2 stk. korte ditto ditto, 1 ''fyrboghylde", 1 jernbilæggerkakkelovn samt kateder og lænestol. Der har været 1 trætavle, men ingen regnetavler. Af bøger har der været: 1 gammel bibel, 1 ditto regnebog, 1 eksemplar af "Rists anvisning", 1 ditto af den hellige skrifts hovedlærdom, 1 skoleforordning og 1 skolejournal. Der foreligger forsømmelseslister fra nogle af årene efter 1814, ligesom der foreligger lister over mulkter, der skal opkræves. Men referater fra skolekommissionsmøder og indberetninger fra degn og præst bevidner til fulde, at det har været

utrolig svært at inddrive mulkterne, samtidig med at de bevidner, at præsten har haft ringe lyst til at sikre inddrivelsen, da han kendte forældrenes økonomiske situation.

Gamle dokumenter på Landsarkivet beretter om en række forskellige klager fra årene 1814-1829, og nogle af dem refereres her: Der er gentagne klager fra Peder Knap over, at man afkræver ham bidrag til Randers Latinskole i forhold til løn, han ikke modtager. Knap har også en klage over, at indehaveren af ''anneksgården" i Fløjstrup (''Kirkegård") tilbageholder det, han er skyldig at betale degnen, ligesom han fremsender klage over, at Søren Knudsen, Råballegård, ikke leverer de læs tørv, han er pligtig at levere til skolen. Der er klage fra Hegelund til skoledirektionen, hvor han i ydmyge og selvmedlidende vendinger beklager sig over, at man fra skoledirektionens side ikke har været tilfreds med sognepræstens/skolekommissionens indberetninger. Der er i 1817 klage fra beboerne på Råballegård og Dyrholmhuset, fordi de er pålagt fremover at sende deres børn til Virring Skole, og over at skolestien over engene ikke som lovet er gjort farbar. Klagen må ikke være taget til følge, den følges i hvert fald senere op af en ny anmodning om at få anlagt en skolevej og 5 stykker gangtræ over de derværende grøfter.

Der er ingen vidnesbyrd om Peder Knaps indsats som degn og underviser, - bortset fra en enkelt bemærkning om, at han er ''mådelig" som lærer. Til gengæld er der andre vidnesbyrd om hans gøren og laden. Gennem hele hans embedstid har han en sag ''kørende" med skolemyndig-hederne på grund af hans virksomhed uden for skolen. Sagen er, at han var dybt engageret som bonde. Ifølge notater skal han have ejet ''Højgård", samtidig med at han havde forpagtet præstegården og også var medforpagter af Essenbækgården. Det var derfor ikke underligt, at der ved et skolekommisionsmøde i 1816 blev spurgt, om degnen Knap havde ulyst til skolevæsenet; men Knap bedyrede ved den lejlighed, at selv om han måtte være ved ''bedriften" til ''visse tider", passede han sit embede så godt som hidtil, og det stillede kommissionen sig ved den lejlighed tilfreds med.

Efterfølgende indberetter Hegelund til skoledirektionen, at Knap alene er på Essenbækgården, når han er fri fra skolen, og han finder ikke, at man kan nægte ham den ''glæde", og han forsikrer, at "hr. Knap har i sin degnebolig holdt dug og disk med sin familie samt dyrket og drevet de kaldet tillagte jorder" (degnelodden, som lå oppe over bakken nord for Virring Kirke). Præsten tager således sin degn i forsvar, og det gør han igen i 1817, hvor han må rykke ud med en ny anbefalelsesskrivelse for Knap. Her forsvarer han igen Knaps forpagtning af Essenbæk-gården og omtaler hans skolearbejde i rosende vendinger, samtidig med, at han gør opmærksom på, at degnens både helbredsmæssige og økonomiske tilstand er stærkt at beklage.

I årene 1817-1818 forværres situationen omkring Peder Knap. Han erklærer sig syg - brystsvag -, hvorfor han anmoder om at måtte antage sin broder som medhjælp i skolen, frem for at han af sin ''sparsomme" løn skal udrede løn til en ''seminarist". Igen følger der en varm anbefaling fra Hegelund, hvori han fremhæver, at Knap forsørger sin arme kone, sine umyndige små og dertil en gammel moder. Anmodningen bliver ikke imødekommet, hvilket Knap beklager; men samtidig erklærer han at ville udføre sin gerning, "som jeg kan og ikke, som jeg burde!"

I 1818 ser det ud til, at tingene strammer til omkring Knap og det oven i købet fra højeste sted, nemlig fra det højkongelige kanceli og fra den høje amtsskoledirektion. Det pålægges nu Peder Knap ''ufravigelig i egen høje person at varetage sit embede uden at blande sig med sit embede

uvedkommende beskæftigelse". Hvis han ikke gør det, skal skolekommissionen give indberetning herom. Atter en gang tager præsten sin degn i forsvar og fortæller, at Peder Knap nu passer sin degnevirksomhed, medens kone med barn opholder sig på Essenbækgården og varetager driften her, og igen beskriver præsten i stærke vendinger, hvor ussel degnens økonomi er. Måske bliver det i 1820 også skolekommissionen for meget med alle ''sagerne" omkring Knap og hans elendige økonomi. I hvert fald tilskriver man ham i et stærkt ironisk brev, at man "med sand fornøjelse vil hjælpe Knap til sine retmæssige indtægters erholden, når Knap i lige måde vil og lige redebon betale sine retmæssige udgifter". Igennem 1820erne forfalder Knap til druk, og nu arbejdes der på at få ham afsat. Det lykkes i 1829, hvor der gives tilladelse til, at han bytter embede med sin yngre broder, Kristen, der er degn i Finderup ved Viborg. Peder Knaps ansættelse i Finderup varer dog kun 14 år, så bliver han også afsat her og flytter tilbage til Virring sogn, hvor han tager bopæl i Uggelhusene.

Herfra forsvinder han - vel nærmest på druktur! Nogle dage efter finder man ham druknet i Alling å. Vi kender ikke årstallet for denne begivenhed; men efter al sandsynlighed er han begravet i Virring.
Der er næppe tvivl om, at Peder Knap har været en stædig, besværlig og til tider uforskammet herre at samarbejde med. Hans eftermæle, der ikke uden videre er positiv, har da også holdt sig længe. Der verserer forskellige ''historier" om degnen Knap. Således har bl.a. en senere præst i Virring, pastor Elmquist (1864-1890), i sine erindringer fortalt om Knap. I det følgende skal refereres nogle af disse historier:

I pastor Hegelunds tid kommunikerede man fra provst til præster ved hjælp af en såkaldt ''provstetaske" indeholdende skrivelser, forordninger og breve til provstiets præster, som den stedlige degn var pligtig at bringe til næste præst i rækkefølgen. Man kan f.eks. forstille sig, at Knap har skullet bringe provstetasken til Hørningpræsten, og at det vægrede han sig ved. En aften, de var ved at bage i degneboligen, og Knap netop stod for at skulle viderebringe tasken, lagde, han først tasken med indhold i blød, hvorefter han næste morgen kastede den ind i den endnu varme ovn. Næstefter gennembankede han den, så alt i tasken smuldrede, og i den stand blev den videregivet til næste sogn. Der forlyder intet om, hvorledes han slap fra den historie.

Engang kommer han for sent til visitats med provsten i præstegården, hvilket provsten bebrejder ham med en bemærkning om, at han fortjente at få en ordentlig næse. Heitil skal Knap have svaret: Da håber jeg ikke, at den bliver så stor som Deres Velerværdigheds! " – Det slap han formodentlig også godt fra!

Endelig fortælles det om Peder Knap, at han normalt forlod gudstjenesten, når præsten gik på prædikestolen, og han vendte først tilbage, når prædikenen var færdig. Han har vel lige skullet klare et eller andet ved degnelodden! Men snakken vil sige, al Hegelund i virkeligheden var bange for Knap, og derfor blev han altid ved med at prædike, indtil det passede hr. Knap at komme tilbage. Hvis det passer, at præsten var bange for degnen, har vi måske her forklaringen på, at præsten i alle skrivelser tager Knap i forsvar.

Virring Præstegård – skolens genbo.

1829-1850: Kristen Knap

Pastor Jørgen Hegelund, der forlader præsteembedet i Virring i 1839, når altså at komme til at samarbejde med endnu en Knap. Men medens der, som det fremgår af det foregående, er efterladt utallige vidnesbyrd om Peder Knaps eskapader med både præst, myndigheder og sognebørn, har vi ingen sådanne vidnesbyrd om Kristen Knap. Måske skal ''intet nyt tolkes som godt nyt", som vi siger, altså at hans degnetid er forløbet med stille og rolig varetagelse af embedets forpligtelser? Han var som tidligere nævnt en af de yngste af gamle Søren Knap og Charlotte Louises mange drenge. Vi kender intet til hans giftermål.

Også om Kristen Knaps undervisning er der skrevet, at den var ''mådelig". Om undervisnings-planen fortælles der i en gammel skrivelse, at der i 1846 ingen undervisning er i geografi og historie i Virring Skole - alene i retskrivning og regning og naturligvis i kristendom. Til gengæld berettes der om, at 8-10 elever modtager aftenskoleundervisning.

For 1847 angives det, at der er undervist i aftenskolen 4 aftener ugentligt i 4 måneder. Der er her givet undervisning i læsning, fædrelandshistorie, skrivning og regning, og 7 konfirmerede elever har deltaget og været i "god fremgang". Man må beklage den manglende undervisning i geografi og historie i børneskolen, men overraskes positivt ved at læse om aftenskoleundervisningen.

Frits Nicolajsen (tidligere bosat i Virring Præstegård) skriver i en artikel om ''Knapperne" i årsskriftet 1988, at Kristen Knap var mere jæger end skolemester, og at han undertiden tilbragte nætterne i Virring enge for at skyde vildt. Under en sådan nattefærd skal han være blevet ramt af en jagtfælles kugle, og denne sad ham i skulderen, til han døde i embedet i 1850.

Hermed er ''Knappernes" periode til ende. Det har tilsyneladende ikke ubetinget været en god periode for udviklingen i Virring Skole; men forholdene har nok i mange henseender svaret til forholdene i andre sogne.

1850-1869: Niels Chr. Ring

Det er tidligere nævnt, at med skoleloven af 1814 blev det fastlagt som et krav, at enhver lærer skulle have en uddannelse fra et seminarium, - skulle være seminarist! Men f.eks. forholdene i Virring Skole User, hvor vanskeligt det var at få lovens bestemmelser gennemført. Først hele 36 år efterlovens vedtagelse fik Virring Skole en seminarieuddannet lærer, nemlig Niels Chr. Ring.

Lærer Ring er født 1828 på Hospitalsgården i Hørning. Han har sin læreruddannelse fra Lyngby Seminarium på Djursland i 1848 oven i købet med 1. karakter. Han er lærer i Liltved en kort periode, men kaldes i 1850 til lærer ved Virring Skole af enkegrevinde Christine Scheel, Gammel Estrup. Han er i embedet til 1869, hvor han får embede ved Hørning Skole i sin barndoms landsby. Her virker han til sin pensionering i 1890erne og dør 1897.

Han var således lærer i Virring, da førnævnte pastor Elmquist i 1864 overtager præsteembedet. Elmquist fortæller i sine erindringer, at de to familier (Elmquist og Ring) havde megen glæde af privat omgang med hinanden ja oven i købet blev en af præstesønnerne gift med en af lærerdøtrene, og de blev i en årrække præstepar i Hørning.

Pastor Elmquist giver Ring prædikatet "en meget dygtig og rosværdig lærer". Han skal have været meget punktlig, og navnlig skriftligt dansk med tilhørende grammatik var han optaget af. Andet steds er han karakteriseret som "en af de gode gamle grundtvigske lærere", og degneparret var meget afholdt i Virring. Ikke alt det passer helt med, hvad afdøde Klaus Moltesen fortæller om Hørning Skole i en artikel i årsskriftet for 1993. Her omtales, at i Rings første år i Hørning gik det ikke godt, og at han viste en del modstand imod den opståede grundtvigianisme. Alligevel virkede han her i 20 år.

I en beskrivelse af landsbyskolens offentlige lærerembeder fra 1859 redegøres der for, at der til lærerembedet i Virring hører en gammel og dårlig fribolig (måske den fra 1741?), men at den forventes ombygget og placeret tæt ved kirken. Denne forventning blev netop opfyldt i 1859, da den nuværende tidligere skolebygning blev opført.

Der er desværre ikke indtil nu dukket andet materiale op om dette skolebyggeri, der dog dengang må have påkaldt sig en vis opmærksomhed. I nævnte beskrivelse anføres også, at der til skolen hører en jordlod, ''noget borte og højt beliggende"! Endelig nævnes, at der holdes 3 køer og 6 får.

1869-1906: Anders Nielsen-Aarestrup

Anders Nielsen-Aarestrup er født i Dollerup som landmandssøn 1838. Han er gift med lærerdatter Stina Marie Lund fra Stjær ved Framlev. Efter pensioneringen bosætter ægteparret sig i Uggelhuse. Anders Nielsen-Aarestrup dør i 1909, og hans hustru dør i 1922. Nielsen-Aarestrups gravsten står lige øst for kirken. Se foto længere fremme.

Billedet antages at være elevbillede fra Virring skole i begyndelsen af 1900-tallet. Er antagelsen rigtig, må læreren være den dengang aldrende lærer Anders Nielsen-Aarestrup. Har en læser andre oplysninger, modtages de med TAK!

Han kaldes som lærer, medens Alfred Elmquist er sognepræst. Elmquist har i sine erindringer nævnt om lærer Nielsen-Aarestrup, at hans undervisning var ”tør og uden liv”, og tilsyneladende har præsten ikke omgivet den ”nye” lærer med samme hengivenhed, som han nærede for familien Ring. Han fortæller også om Nielsen-Aarestrup, at han var politisk interesseret som overbevist højremand. Dette var ikke uden videre velset i en befolkning, der disse år i overvejende grad sluttede sig til det såkaldte ’’Forenede Venstre”.

Da man samtidig ikke var alt for tilfreds med Nielsen-Aarestrup undervisning, forsøgte man sig med andre muligheder, idet man oven i købet etablerede en lille privatskole, der dog efter præstens beskrivelse kom til at føre en hensygnende tilværelse og efter få år måtte opgive sin virksomhed.

Som en sidebemærkning skal det her nævnes, at præsten beskriver, at man også oprettede en privat skole i Floes. Her var årsagen den lange skolevej for Floesbørnene til Virring Skole. Senere - omkring 1890 - blev denne skole under kraftig medvirken fra pastor Elmquist og efter lange forhandlinger i sognerådet til en offentlig skole (’’statsskole”), således som allerede pastor Hegelund havde foreslået det i 1810. Oprettelsen af denne skole har naturligvis formindsket børnetallet i Virring Skole betragteligt.

Uanset hvad præsten skriver om lærer Nielsen-Aarestrup, har han på andre måder været både driftig og initiativrig. Maltha Jensen beretter i sin ’’Ammelhedebog”, at Nielsen-Aarestrup i 1883 forsøgte at kombinere lærerjobbet med det at være landmand, altså ligesom Peder Knap havde

gjort. Nielsen-Aarestrup købte ''Amledgård" i Ammelhede. Ejerskabet varede dog kun 1/2 år; men i det halve år var der livlig aktivitet. Eftertiden vil vide, at han lod plante en lille skov på den 'jordspids", der er ved Svejdalen på vej til Ammelhede fra Slyngborg.

Endvidere beretter Maltha Nielsen om, at Nielsen-Aarestrup fandt en lerforekomst i gårdens jorder i bakkerne ned imod mosen. En foretagen undersøgelse viste, at jorden var anvendelig til fremstilling af teglsten. Man fik også lavet en prøvebrænding; men herved blev det. Foretagendet blev opgivet, og gården blev igen solgt. Oplysninger om denne aktivitet har Maltha Nielsen fra en datter af Anders Nielsen, Helga Bøgild.
Nielsen-Aarestrup forlader skolearbejdet i maj 1906 og bosætter sig som nævnt i Uggelhuse.

Lige før eller omkring afskeden opstår et par episoder, der måske afslører, at Nielsen-Aarestrup har været en principfast herre. Omkring afskedstidspunktet skiller sognerådet sig af med skolelodden oven for kirkebakken, og da gør Nielsen-Aarestrup gældende, at han kan tilkomme en godtgørelse, fordi han mister indtægten fra skolelodden. Det vil sognerådet i første omgang ikke anerkende på grund af den næsten samtidige afskedigelse; men efter ny og forgæves henvendelse om sagen lader Nielsen-Aarestrup spørgsmålet overgå til en voldgift, hvor han tilsyneladende vinder sagen. Han tilkendes i hvert fald en godtgørelse på 182,12 kr.

Skolens udbygning med gymnastiksal fra omkring 1906. Fotograferet i 2009.

Et andet dagsordenpunkt på et sognerådsmøde er en meddelelse fra Nielsen-Aarestrup (også fra omkring afskedigelsestidspunktet) om, at naboen til skolen er i færd med at nedbryde et dige imellem dennes have og skolehaven. Det vides ikke, hvilken afgørelse sognerådet når frem til.

Mange år efter - i 1937 - forenes tilsyneladende en del kræfter (familie og beboere) om i Virring Kirke at opsætte en glasmosaikrude til minde om ægteparrets mangeårige virke i sognet. Ruden havde oprindelig sin plads i vinduesåbningen lige ved siden af prædikestolen, og senere tjente den som vindue i kirkens vestgavl. Senere ombygninger og renoveringer af kirken har medført, at ruden i dag er fjernet.

Her følger en beskrivelse af Virring Skoles historie fra 1906 og frem til dens nedlæggelse i 1954, idet beretningen er givet ved en kronologisk beskrivelse af skolelivet under de skiftende lærere.

Elever i Virring Skole i 1906 med lærer O.G.I. Pedersen

1906-1914: O.G.I. Petersen

Om lærer Petersen ved vi, at han kommer fra Nyrup ved Ars; men det har ikke været muligt at opspore et eftermæle omkring ham og hans virke og omkring hans mulige familie. Alene den gamle sognerådsprotokol fortæller om en række af ''sager" og ''episoder", han har været involveret i:

> *I hans lærertid i Virring fornyes skolens udbygning, idet udhus med vaskehus, redskabsrum, "gammeldags elevdass" for piger og drenge nybygges. En etage bygges ovenpå, idel muren ved hjælp af et ''trempel" gøres højere, og her i overetagen indrettes en mindre gymnastiksal. Det sker i 1907, og efterhånden forsynes ''salen " med ribber og diverse redskaber - først og fremmest efter' henstillinger fra skiftende gymnastikinspektører.*

Elever i Virring Skole i 1907 med lærer O.G.I. Pedersen

Det er også i lærer Petersens tid i Virring, at der foretages ændringer ved skolebygningen fra 1859. Blandt andet lægges boligens entre til lærerboligen, og både trappe og entredør fjernes, idet skoletrappen og skolens entré bliver fælles for bolig og skole. På et billede, der må være fra før 1907, kan endnu ses begge indgange i skolen facademur.

Fra skoledirektionen foreligger i lærer Petersens tid en udtalelse om, at der i skolestuen mangler "spyttekummer" og kummer til rensning af tavler samt et nyt danmarkskort, og ved udhuset mangler tagrender. Samtidig påpeger man, at "legepladstrekanten" er ganske ubrugelig og må planeres og reguleres. Yderligere kan nævnes, at i hans tid ansættes Karen Marie Kristensen som håndgerningslærer for en årsløn på 100 kr., at i hans tid søges kommunen om oprettelse af børnebogsamling, at han i 1911 anmoder om tilskud til afholdelse af aftenskole og modtager 15 kr. for vinteren.

I 1912 klager han over fugtproblemer i lærerboligen og gentager klagen i 1913 overfor skoledirektionen, der pålægger sognerådet at foretage en alvorlig istandsættelse. Formodentlig er dette boligproblem medvirkende til, at lærer Petersen "pludselig" rejser. Det sker omkring nytår 1914, og sognerådsprotokollen fortæller, at pr. 1. februar 1914 er seminarist Olaf Kragh ansat som vakancevikar.

1914-1921: lærer Augustesen

Om lærer Augustesen ved vi. at han kommer fra Boller ved Horsens; men der kendes intet til hans mulige familieforhold og ej heller hans virke i skolen. Også om ham finder vi små sager og episoder omtalt i sognerådsprotokollen.

Den fortæller f.eks., at han i 1916 i to måneder er indkaldt til sikringsstyrken, at han i 1917/18 bevilges følgende mængde brændsel: 25.000 tørv, 2 rummeter bøg og 2 rummeter gran samt yderligere 25 kr. kontant til brændselsindkøb, og at han i hvert fald i de første år selv giver bud på skolerengøringen (sådan var det almindeligvis) for 100 kr. pr. år.

Igen i hans embedsperiode meddeler skoledirektionen, at man snarest må få legepladsen planeret samt anskaffet de sidste bænke til gymnastiksalen. Han forlader Virring i 1921; men anledningen til hans afrejse, tidspunktet for afrejsen og hans eventuelle nye tjenestested kendes ikke. Hans afløser tiltræder 1. juli 1921.

1921-1928: Anders Mortensen Egeskov

Anders Egeskov er født i 1895 som landmandssøn i Kollerup ved Jelling. Indtil sit 17. år arbejdede han ved landbruget, men kom efterfølgende på Jelling Seminarium, hvorfra han fik lærer-eksamen 1916.1 de følgende år havde han skiftende kortvarige ansættelser ved Lyne Skole i Vestjylland samt i Holtum, Sindbjerg, Strellev og Assendrup ved Hatting, indtil han pr. 1. juli 1921 blev kaldet som enelærer ved Virring Skole. Han blev samme år gift med lærerinde Rigmor Jessen født 1891 i Give sogn.

Egeskov fik i sin første tid i Virring undervisningsplanen ændret. Hidtil havde man, som det var almindeligt i landsbyskoler, ladet ældste klasse være i skole 4 dage om ugen i vinterhalvåret og 2 dage i sommerhalvåret, medens det for yngste klasse var modsat. Fra 1925 blev det i Virring ændret til, at alle børn kom i skole hver dag enten i tidsrummet kl. 9-12 eller kl. 13-16, idet ældste og yngste klasse skiftedes til at have formiddagsundervisning og eftermiddags-undervisning. I sommerhalvåret udvidedes undervisningstiden om formiddagen og foregik i tidsrummet kl. 8-12. I resten af skolens levetid blev princippet i denne undervisningsplan opretholdt.

Det blev kun til 7 år i Virring; men Egeskov efterlod sig et godt ''eftermæle". Han blev pr. 1. oktober 1928 kaldet til at være lærer ved Gjerrild Skole ved Grenå, og her fik han lang virketid og blev højt respekteret for sine mange års virke i sognet, dels som lærer og dels som en, der på utallige andre måder tog del i sognets daglige liv.

Elevbillede fra Virring Skole 1943 med lærer Theodor Reizel i venstre side.

1929-1944: Vilhelm Theodor Reizel

Med beskrivelse af Reizels tid som lærer ved Virring Skole er vi fremme ved en tid, hvor vi endnu er en del, som har haft vor skolegang bl.a. undertegnede. Derfor hviler efterfølgende beskrivelse ikke alene på arkivalier, men også på personlige erindringer, der naturligvis er helt subjektive, og andre har selvfølgelig haft andre oplevelser i deres skoletid.

Reizel var "ærke-københavner" født i 1901. Han tog i 1922 lærereksamen fra Jonstrup Seminarium og havde de følgende år ansættelse ved Vor Frue Skole i Roskilde og ved Abildhøj Skole. Han blev i 1925 gift med Margrethe Nielsen, og fra 1. januar 1929 virkede han som enelærer ved Virring Skole. I ægteskabet fødtes 3 børn, Edith, Jørgen og Poul.

Jeg begyndte min skolegang 1. april 1939 og blev virkelig glad for at gå i skole, - en glæde der har fulgt mig gennem hele min egen lærertid. Vurderet ud fra min egen oplevelse var Reizel en dygtig lærer. Jeg lærte at holde af dansk og regning, og med sine fortælleevner gav han mig fra starten en optagethed af historie, geografi, kristendomskundskab og sang, som har holdt sig livet igennem. Jeg anser ham i dag for at være en lærer, der fulgte med tiden. Jeg erindrer, at vi i skolen brugte Rappel Bøckers religionsbøger, Kaalunds historiebog "De danskes vej" og Aksel Nielsens geografibog med tilhørende arbejdshefter. Som lærer kom jeg senere til skoler, hvor man endnu brugte Nicolaj Nielsens historiebog og religionsbog, der stammer tilbage fra begyndelsen af 1900-tallet, og som kom i betydelige oplag; men i Virring var man tilsyneladende med tiden!

Elevbillede fra Virring Skole 1943 med Reizel-familien.

Reizel lod også anskaffe en så nymodens ting som et lysbilledapparat, hvormed han kunne illustrere først og fremmest geografiundervisningen ved at vise lysbilleder fra Danmark og fra fremmede lande. Jeg erindrer det som gode oplevelser, når vi blev præsenteret for billeder fra den fjerne hovedstad København, eller når der vistes dramatiske billeder af tømmerfløtningen på de norske og svenske elve. Læreren var også selv stolt af nyanskaffelsen. Engang skulle der være kommet en tryllekunstner eller en minizoologisk have eller en anden speciel "underholdning" - omrejsende folk, der imod en entré med mellemrum fik lov til at give en forestilling. Men denne gang glippede det, og som erstatning gav læreren en lysbilledforestilling.

En anden episode fra skoleårene er følgende: Ved tørvegravning i Virring Mose havde man fundet en flot stenøkse fra yngre bronzealder. Reizel må være blevet tilkaldt, og dagen efter blev den forevist og beundret i skolen for efterfølgende at blive afleveret på Randers Museum. - Jo, jeg oplevede ham som meget aktuel i sin undervisning. En årlig sommerudflugt arrangerede han også, og det var på cykel i krigens tid. Vi var på cykeltur til Clausholm og året efter til Støvringgård med rotur over Randers Fjord fra Uggelhuse.

Gymnastik var der stort set intet af. Men om sommeren var der en ugentlig boldtime. Vi gik til ''Dalen" - en skovkranset grøn græsmark i et dalstrøg ved Dalagergård, hvor vi - drenge og piger i fællesskab - først og fremmest spillede rundbold.

Uden for skolen forløb nederste del af ''Hulgaden", og lige på den anden siden af vejen var "Trekanten", skolens legeplads. Tidligere i nærværende artikel er der fortalt om, at skoledirektionen havde påbudt, at den blev planeret. Det må den være blevet, - jeg husker den i hvert fald som en kærkommen tumleplads i frikvartererne. Men det hører dog med i beretningen, at i min skoletid blev den for alvor planeret og reguleret. Hulgadens nederste (sydlige) del blev flyttet nogle meter vestpå, medens det gamle vejforløb imellem skole og legeplads blev opfyldt og lagt til legepladsen. Det hele blev indhegnet af en smukt opsat lav kampestensmur, et arrangement der fortsat kan ses på stedet. Ud over det daglige skolearbejde var ri nogle få stykker, der gik til privat undervisning i violinspil hos Reizel og her fik lært grundreglerne i dette spil.

Det kan roligt siges, at hvis familien Reizel på det beskrevne tidspunkt havde haft 15½ gode år ved Virring Skole, så blev afslutningen særdeles ulykkelig for alle parter. En alvorlig anklage føret til Reizels afsked. Myndigheder som forældre - gik utrolig stille med dørene. Vi, der var tilstrækkelig "små og naive", vidste bogstavelig talt ikke, hvad der foregik. Sidste skoledag med Reizel var lørdag den 1. juli 1944, og ikke før denne dag vidste vi, at der måtte ske store forandringer. Hvad der måtte eksistere af referater fra mulige retsmøder eller andet, er i dag ikke uden videre offentlig tilgængelig. I løbet af juli 1944 forlod den ulykkelige familie Virring for stedse. Familien slog sig ned i Hedehusene ved Roskilde, hvor Reizel forsøgte sig med andet arbejde, og hvor man også forsøgte at skabe sig et fortsat familieliv.

Elevbillede fra Virring Skole 1944 med den unge Fausø-familie.

1944 - 28. februar 1945: Ejvind Fausø

Fra skolegangens begyndelse efter sommerferien 1944 kom der ”nye” tider til Virring Skole. En frisk, ung, nyuddannet og idealistisk lærer, Ejvind Fausø, rykkede ind i Virring Skole med kone og barn, og selv om det kun blev en funktionstid på 7 måneder, blev det en periode, som mange husker som afgørende. Jeg tror, at Fausø blev oplevet som ’’streng” og med store krav til børnenes disciplin. Således oplevede jeg det ikke personligt. Jeg tror nok, at jeg mente, det var helt naturligt og selvfølgeligt, at Fausø greb tingene an, som han gjorde. Der blev strammet op på mange ting; men jeg erindrer det således, at vi satte en ære i at kunne gengive det indlærte, når det krævedes, og det blev i alt 7 gode måneder, hvor vi fik en oplevelse af, at tingene kunne gøres på andre måder, end vi havde været vant til. Det er vel netop en af fordelene ved, at der er flere lærere på en skole, idet man her kan møde forskellige måder at gribe tingene an på, således som det sker i vor tids skoleverden.

Den lille familie flyttede allerede pr. 1. marts 1945 til Odense, hvor Fausø virkede ved Odense Skolevæsen, indtil han blev indstillet og kaldet som skoleinspektør ved den nybyggede forbundsskole i Assentoft fra 1. september 1959. Det kan med sandhed siges, at Fausø vendte tilbage med hæder og gennem den næste lange årrække løste sin vigtige skolelederopgave til bedste for ungdommen og dens forældre.

Marts-juni 1945: Povl Krogh

Ejvind Fausø havde været ansat i vakance, og det blev efterfølgeren også, og hans periode ved Virring Skole blev endnu kortere, end Fausøs havde været, - kun 3 måneder. Også Povl Krogh var ung og nyuddannet. Han var ungkarl og flyttede som sådan ind i lærerboligen for allerede at fraflytte den igen til sommerferien. Der har efterfølgende ikke været nogen officiel kontakt til

ham, og hvorledes hans videre levned har formet sig, kendes ikke p.t.

Det er helt naturligt, at Kroghs korte tid på skolen ikke har efterladt sig store og afgørende erindringer. Som en af dem, der deltog i skolegangen, står det for mig, som om skoledagene fik deres rolige og stille forløb. Og så er der alligevel anledning til at omtale følgende:

Povl Krogh blev den, der i 1945 foreslod årets ''eksamen Den fandt som altid sted i marts måned. Skolekommissionen med pastor Barsøe i spidsen foretog overhøringen, Barsøe sad ved katederet, hvor han med venlig og højtidelig mine nedskrev karakterer til hver enkelt elev i dansk og regning, hvorimod der i fortællefagene blev givet fælles karakter for hele klassen.

Og én ting står mejslet i erindringen fra marts-april 1945. Da indtog tyskerne skolen, således at forstå, at de bemægtigede sig udbygningen med den lille gymnastiksal bagved skolen samt dele af lærerboligen. Skolestuen blev derimod friholdt, så undervisningen kunne fortsætte. Men uden for skolevinduerne var der opstillet vagtpost, og det var forbudt for os på nogen måde at give os i snak med soldaterne. Men det hele forløb ganske fredeligt, - enkelte gange holdt de øvelser ude i "Virring-skoven". Episoden giver anledning til at nævne, at "sidst" Virring havde indkvartering af tyske soldater var i 1864! Det fortæller pastor Elmquist i sine erindringer. Da gjaldt besættelsen præstegården, og det gjorde det for øvrigt også i 1945; men alt det er en anden historie!

Vi var den sommer på udflugt til Århus. Den foregik med tog fra Uggelhuse over Ryomgård til Århus. Lidt dristigt kan det synes at lave togudflugt i 1945; men det skete den 25. juni, så sabotagefaren var drevet over. Glæden har formodentlig været så meget desto større, efter at man nu kunne køre med tog rimelig farefrit.

1945-1948: Johannes Larsen Kaasgaard

Igen efter sommerferien 1945 var der en "ny" lærer ved Virring Skole. Johannes Kaasgaard var gårdmandssøn fra Storevorde i Himmerland og er født 1919. Han blev uddannet ved Th. Langs Seminarium i Silkeborg, og efter vikaransættelser andre steder blev han fra 16. august 1945 ansat i vakance ved enelærerstillingen i Virring, og et ungt lærerpar flyttede igen ind i lærerboligen. Efter et halvt års forløb blev han ansat som aspirant i embedet. Kaasgaard forblev i Virring til 1. marts 1948. Da blev han kaldet til at bestride førstelærerembedet ved Skibsted Skole i Himmerland. Senere blev han skoleinspektør ved den nye centralskole i Terndrup for senere igen at blive ledende skoleinspektør/skoledirektør i Dianalund Kommune på Sjælland. På et tidspunkt blev han endvidere konservativt medlem af Dianalund Kommunalbestyrelse.

Elevbillede fra Virring Skole 1946 med Kaasgaard og frue.

Johs. Kaasgaard gjorde et godt arbejde i Virring. Han havde et solidt greb om undervisningen og om børnene. Hans venlige og folkelige væsen gjorde, at han fik et særdeles varmt og positivt forhold til distriktets befolkning både i og uden for forældrekredsen. Han var iværksætter af aftenskolevirksomhed, han stillede sig i spidsen for oprettelse af Virring Borgerforening, og i dens regi stod han som initiativtager til, at der blev iværksat dilettantforestillinger, som spilledes i Langkastrup Forsamlingshus. Som alle hans forgængere helt tilbage i ''degnetiden" forestod han også menighedssangen i Virring Kirke.

At han tog vare på sine elever er undertegnede et eksempel på. Jeg fik mine sidste 9 måneders børneskoleundervisning i Virring Skole ved lærer Kaasgaard; men han var den lærer, der tog affære over for mine forældre med anbefaling af, at jeg kom på Allingåbro Realskole. Mine forældre fulgte hans råd, og 1. april 1946 startede jeg i 1. mellem i Allingåbro, efter at jeg havde haft mine fulde 7 år i Virring. Jeg er ham dybt taknemmelig for dette engagement, og havde han ikke været, var min indgang til læreruddannelsen blevet en anden, eller måske var den slet ikke blevet. Som en ekstra omsorg for eleven gik jeg i sommermånederne 1946 til privat undervisning i engelsk hos ægteparret Kaasgaard, fordi jeg jo startede senere i mellemskolen end kammeraterne.

1948-1954: Ernst Nielsen

Den sidst fast ansatte lærer ved Virring Skole blev Ernst Nielsen. I tiden mellem Kaasgaards afrejse og lærer Nielsens ankomst var der skiftende vikarer. Elever fra den tid erindrer både en Bent Pedersen, en Viggo Pedersen og en lærer Hansen, som efter hinanden har forestået undervisningen. Men fra 1. august 1948 fastansættes lærer Ernst Nielsen. Han er født 1921 i København.

Han får studentereksamen i 1940 og lærereksamen i 1943. Derefter aftjener han værnepligt, er løs vikar og deltager i illegalt arbejde i krigens sidste år. En tid må han ”gå under jorden”. Efter krigen er han igen løs vikar, men bliver i en periode leder af en lejr for tyske flygtninge. Fra 1. januar 1947 får han ansættelse som fast vikar i København; men på grund af utilfredsstillende pædagogiske forhold i Storkøbenhavn søger han ansættelse i en landsbyskole, og det bliver altså Virring, der vælges for ham og hans familie.

Der er ikke formuleret offentligt tilgængelige udsagn om lærer Nielsens virksomhed; men det indtryk har fæstnet sig, at undervisningen var jævn og solid, og at han fik det bedste forhold til såvel elever som forældre. Skønt københavner af fødsel kom han på god fod med befolkningen i lokalsamfundet, og man fandt en naturlig omgangsform. Familien forlader Virring til marts 1954 efter næsten 6 års virke og rejser tilbage til Sjælland, idet han får lærerstilling ved Store Magleby Skole på Amager. Han begrunder sin flytning med, at fugt i lærerbolig og skolestue har haft ugunstig indflydelse på familiens helbred (kan sammenlignes med situationen i 1914!), samt at planer om bygning af nye skoler i kommunen ikke synes at stå foran deres umiddelbare realisering.

I 1952 er det en lille flok elever, der er fotograferet sammen med lærer Nielsen.

1954: Virring Skoles videre ’’skæbne”

Ved lærer Nielsens fraflytning står Virring Skole uden lærer i en tid, hvor der i det hele taget er udbredt lærermangel, og samtidig må det konstateres, at elevtallet et blevet lille. Derfor er skolekommission og sogneråd i store overvejelser om, hvad der må foretages.

Man indbyder allerede før lærer Nielsens afrejse beboerne i Virring til møde på skolen den 26. februar 1954. Beboerne møder talrigt op. Peter Albæk, Langkastrup, vælges højtideligt til ordstyrer, og der bliver livlig drøftelse. Ved mødet står diskussionen imellem, om man skal køre eleverne til Uggelhuse Skole eller søge at klare sig med vikaransættelser. Aftenens resultat bliver en beslutning om at søge ansat en vikar, og hvis det ikke lykkes, flyttes børnene til Uggelhuse.

I foråret 1954 vælges ny skolekommission, og købmand S. Sørensen, Langkastrup, vælges som formand. I situationen tager den nye skolekommission ved møde den 11. august en ændret beslutning i forhold til den, der er truffet i februar. Nu beslutter man nemlig at flytte eleverne til Hannebjerg Skole, der i øvrigt også på den tid er uden fast lærer. Naturligvis vil man sikre ansættelse af en vikar/lærer her. Ved mødet besluttes det, at behandling af forslag om endeligt at nedlægge Virring Skole udsættes.

Den 30. august 1954 foreligger en protestskrivelse fra beboerne i Virring imod overflytning af eleverne. Men skolekommission og sogneråd fastholder på det bestemteste den trufne beslutning om overflytning til Hannebjerg og pålægger forældrene at sende børnene til skole den 4. september.

Der bliver arrangeret elevbefordring fra Virring Skoledistrikt til Hannebjerg; men i første omgang boykotter en del forælder beslutningen og holder børnene hjemme, medens kun et fåtal følger myndighedernes retmæssige beslutning. Naturligvis er situationen uholdbar i det lange løb, og i løbet af efteråret falder tingene til ro, og skolegangen i Hannebjerg finder sit naturlige leje også med eleverne fra Virring.

Det hører med til historien, at i januar 1955, hvor den endelige beslutning om Virring Skoles nedlæggelse er truffet, foreligger forslag om at afhænde skolebygningen til menighedsrådet med henblik på at benytte den som forpagterbolig og konfirmandstue. Forslaget henlægges, og skolen bliver herefter solgt til privat beboelse og har været anvendt til dette formål siden.

Det lykkedes på den tid at få ansat Lilly og Aage Hansen som lærerpar ved Hannebjerg Skole, og de virkede her indtil frem imod det tidspunkt, den 1. august 1960, hvor alle elever fra Virring-Essenbæk Kommune blev samlet på den nybyggede forbundsskole i Assentoft.

Virring skolebygning / skolestue

Efter at den lange historie om lærerne og deres virksomhed ved Virring Skole nu er berettet, føles det naturligt at bruge lidt ord på selve bygningen og skolestuen, udover hvad der allerede er nævnt, - sådan som det oplevedes under ens skolegang gennem 7 år.

Udefra er der tale om en smuk og harmonisk bygning bygget i N-S-retning med lærerboligen mod syd og skolestuen mod nord. På vej ind mod skoleindgangen mødes man af to store magtfulde lindetræer, der ''altid" har været der! - Altså så længe som ens erindring når bagud i tiden! I dag

står træerne der stadig med tykke stammer og tætte kroner, der ved sommertid kaster tætte skygger ned over den gamle legeplads og skolebygning. På mere end 60 år gamle skolebilleder er de to træer der også; men det ses tydeligt, at de dengang var betydelig mindre i omkreds.

Det er allerede nævnt, at boligens entré og skolegang på et tidspunkt blev lagt sammen. Herinde i gangen er der plads til at hænge overtøjet og til at sætte det udendørs fodtøj. I det ene hjørne er anbragt en håndvask.

Skolestuen i Virring 1939 med lærer Reizel.

Så går ri ind i skolestuen, der har to vinduer til vestsiden, legepladssiden, og to store vinduer til nordsiden. Som det var skik den gang, var de nederste ruder matte, så man ikke kunne blive distraheret ved at kikke ud! Der var træpanel ved væggene i halvdelen af lokalets højde. Der var to døre i skolestuen, nemlig døren ud til gangen og døren ind til lærerboligen, som selvfølgelig var "lukket land" for børnene. Nogenlunde midt for skolestuens sydvæg stod den store fastbrændselsfyrede kakkelovn. Der var opstillet tre rækker tomands-træborde med fire borde i hver række. Bordene var af den dengang kendte slags med skrå pult og faste bænke med ryglæn, og på bordpladens yderste liste var der midt for lavet et "hul", hvor blækhuset var anbragt nogenlunde sikkert, så det ikke væltede.

Når ''bitteklassen" var i skole, sad 1. årgang til venstre, 2. årgang i midten og 3. årgang til højre. I ''storeklassen", hvor der var fire årgange, måtte årgangene deles om rækkerne. Ved skolestuens østvæg var forhøjningen med katederet, og i det nordøstlige hjørne stod en tillokkende reol med skolens bogsamling, hvorfra man kunne hjemlåne spændende bøger. På væggene hang udskiftelige historiske billeder, sort/hvide kopier af ellers kendte malerier. Fra de år har i tusindvis af børn (i talrige andre skoler end vores!) oplevet billederne "De sammensvorne rider fra Finderup lade", ''Hans Tavsen, der beskytter biskoppen Joachim Rønnow" og "Griffenfeld anholdes og sejles til Kastellet" samt billeder af kendte danske mænd.

Udbygningen er før omtalt, og her var som også nævnt indrettet en lille gymnastiksal. Jeg kender ikke årsagen; men sagen er, at den kun blev meget lidt benyttet. I erindringen står det svagt, at vi kun enkelte gange har været til gymnastik i den. Måske har den ikke kunnet opvarmes og derfor været for kold og usund at bruge? Som det er nævnt, indskrænkede vore idrætstimer sig stort set til rundboldspil om sommeren.

I udbygningen var også indrettet den tids wc'er, som man helst ikke benyttede! Der blev ellers gjort en del for at sikre hygiejnen. Det står for mig, at hvert år i sommerferien blev der gjort kraftigt hovedrent i rummene, i hvert fald erindrer jeg, at drengenes pissoir stod skinnende hvidkalket og tjæret ved skolegangens begyndelse efter ferien. Men det lå altså i ''baggården".

Virring Skoles embedsbog

Fra gammel tid var det lovbestemt, at der ved hver skole skulle ligge en ''Embedsbog", hvor skiftende skoleledere redegjorde for skolens og undervisningens ordning og for begivenheder i årets løb, og endelig skulle der gives nogle personlige oplysninger. Ikke ved nær alle skoler var der reelt en embedsbog, og fra skole til skole var det højst forskelligt, hvad og hvor meget læreren fik skrevet.

For Virring Skoles vedkommende mangler embedsbogen frem dl år 1921. Men fra da af er den i behold og findes på Landsarkivet i Viborg. Det er da også således, at de fleste oplysninger i denne artikel om skolens seneste lærere er hentet fra denne embedsbog. Men et par emner mere fortjener at nævnes her.

Det er tidligere nævnt, at allerede i Kristen Knaps tid i midten af 1800-tallet blev der givet aftenskoleundervisning; men embedsbogen beretter om senere tiders aftenskoleundervisning.

I lærer Reizels embedstid blev der i nogle år arrangeret aftenskoleundervisning. I vinteren 1930/31 deltog således 16 unge karle og piger i 2 x 214 times undervisning om ugen, hvor der blev undervist i dansk, regning, sundhedslære, skrivning og sang, og igen i 1932/33 var der aftenskole.

Størst tilslutning fik aftenskolen i 1941/42. Da oprettedes der to hold, ét hold bestående af ikke mindre end 28 unge karle og piger og et andet hold bestående af 13 gifte mænd og koner. Yngste deltager var 14 år, og ældste deltager var 64 år. Foruden almindelige skolefag gaves der den vinter tre foredrag om de sidste 100 års udvikling i Danmark inden for oplysning, landbrug og industri. 1 1942/43 blev der kun ét hold med alt 24 elever, og undervisningen blev gennemført med et gennemsnitligt deltagerantal på 18,7. Det er tidligere nævnt, at også lærer Kaasgaard gennemførte aftenskoleundervisning.

Et andet emne af interesse, og som nogle af lærerne gør meget ud af at fortælle om, er Floes Skov børnefesterne. Disse blev afholdt hver sommer dels på den anlagte sportsplads i Floes Skov og dels i den vinkelbyggede flot rødmalede træpavillon. Den foregik eftermiddag og aften. Børn og voksne mødte feststemte og forventningsfulde i deres flotteste sommertøj og i nykridtede

sommersko. Madkurven var pakket med sodavand og madpakke til aftensmaden. Is og slik købte man i ishuset ved siden af pavillonen.

Om Floes-festerne skrives:
7. juli 1943 var der børnefest, selv om der var tordenbyger. Der blev holdt velkomsttale, der var tryllekunstneroptræden kl. 16 og om aftenen dans til kl. 22. 1 1944 blev børnefesten afholdt 28. juni i frisk blæst under skiftende skydække, men med overvejende sol. Velkomsttalen drejede sig om flaget, og der var underholdning af artister fra Maxim i Randers samt igen dans til kl. 22.

Den 4. juli 1946 holdtes festen i ualmindelig smukt vejr. Man havde fornyet programmet og indlagt idrætsøvelser og konkurrencer. En Virring-pige vandt 100 m løb på 14,6 sekunder, og Virring Skole blev nr. 2 i den samlede konkurrence. Der var det år dans til kl. 21,30.

Sidste Floes-fest afholdtes 4. juli 1947 igen i ualmindelig smukt vejr. I velkomsttalen var der beklagelse over, at festen nu afholdtes for sidste gang, fordi faciliteterne stod over for at blive flyttet til Allingåbro. Igen det år klarede skolen sig pænt. En Virring-pige vandt stafetløb, og Virring Skole fik tre førstepræmier: Pigehåndbold, 100 m løb og stafet. Man nåede i alt at få 13 nåle og 2 anden præmier.

Afslutning
Her må historien om Virring Skole ende. Skolen havde sin tid og gjorde god fyldest, medens den var der. Vi må anse det for et faktum, at den løste sin opgave i den tid, den eksisterede. I dag er tiden en anden, - derfor er skolelivet også et andet. Men vi, der havde vores barndomsskole i Virring, har et væld af gode minder fra den skole, som vi har med os livet igennem, - præcis som andre har det fra deres skoler, og præcis som vor tids skoleungdom vil have det fra deres barneskole.

Litteraturhenvisninger:

- Kopier af skrivelser på Landsarkivet vedr. skoleforhold i Sønderhald Herred i 1800-tallet ved Helga Sørensen.
- Årsskrifter fra lokalhistorisk Forening for Sønderhald: 1978, 1979, 1988, 1991, 1992, 1993 og 1999.
- V. Hostrup Schultz: Degneudnævnelser i Århus Stift. (Århus Kommunes Hovedbibliotek.)
- V. Hostrup Schultz: Århus Stifts degne 1651-1808. (Århus Kommunes Hovedbibliotek.)
- Jens Beting: Beskrivelse over landsbyskotens offentlige lærerembeder m. nuværende lærerpersonale - 1859.
- Annette Hoff og Finn Tuxen-Peteisen: 'Drømmerjeg - eller er jeg vågen?",
  udgivet af Dansk Landbrugsmuseum i anledning af200-året forstavnsbåndets ophævelse.
- Historisk Samfund for Århus Stift, årbog 1971 side 141-182: Alfred Elmquist: Tilbageblik.
- Dansk Skoleslat. Bind. 3. - 1934.
- P. Nedergaard: Dansk præste- og sognehistorie.